इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिकग्रसतिवत् (440) ज्ञेयानि। शतरि—[1]यस्यन्-न्ती, यसन्-न्ती, प्रयस्यन्-[A]आयस्यन्-न्ती, [2]संयस्यन्-संयसन्-न्ती, [3]आयासी,[B] [4]आयासयन्-न्ती, आयासयमानः, [5]यस्त्वा-यसित्वा, [6]प्रयासी, यस्तः-यस्तवान् इतीमानि रूपाण्यस्य विशेषेण भवन्तीति ज्ञेयम्।

(1343) "या प्रापणे" (II-अदादिः-1049. सक. अनि. पर.)

प्रापणम्=गतिः।

यायकः-यिका, यापकः-पिका, यियासकः-सिका, यायायकः-यिका; याता-त्री, यापयिता-त्री, यियासिता-त्री; यायायिता-त्री, इत्यादिकानि सर्वाण्यपि रूपाणि

---

1. शतरि दिवादित्वात् नित्यं श्यन्प्रत्यये प्राप्ते, '**यसोऽनुपसर्गात्**' (3-1-71) इति विकल्पेन श्यन्। पक्षे औत्सर्गिके शपि **यसन्-न्ती** इति रूपमिति बोध्यम्।
2. '**संयसश्च**' (3-1-72) इति संपूर्वकादपि श्यन्विकल्पः। '—अनुपसर्गात्' (3-1-71) इत्युक्तत्वात् अप्राप्तेऽनेन सूत्रेण सम्पूर्वकस्यापि वैकल्पिकः श्यन् इति ज्ञेयम्।
3. तच्छीलादिषु कर्तृषु 'सम्पृचानुरुधाङ्यमाङ्यस—' (3-2-142) इत्यादिना घिनुण्प्रत्यये रूपमेवम्।
4. प्रयत्नस्य चित्तवत्कर्तृकत्वादस्मात् ण्यन्तात् 'अणावकर्मकात्—' (1-3-88) इत्यादिना परस्मैपदे प्राप्ते, 'न पादम्याङ्यमाङ्यस—' (1-3-89) इत्यादिना आङ्पूर्वकात् परस्मैपदनिषेधः। तेन परगामिनि क्रियाफले परस्मैपदम्, आत्मगामिनि क्रियाफले तु 'णिचश्च' (1-3-74) इति आत्मनेपदं भवतीति ज्ञेयम्। एतच्च **माधवाद्यनुरोधेनोक्तम्**। **क्षीरस्वामी** तु—"—'न पादमि—' (1-3-89) इति तङ्—**आयासयते**।" इत्युक्तवान्। तेनास्य मते परस्मैपदनिषेधादात्मनेपदमेव न्याय्यमिति ज्ञायते। वस्तुतस्तु **माधवोक्तमेव** न्याय्यमित्यलम्।
5. '**उदितो** वा' (7-2-56) इति क्त्वायामिड्विकल्पः। तेन रूपद्वयम्। एतेन निष्ठायामिण्निषेधे **यस्तः, यस्तवान्** इति रूपनिष्पत्तिरिति ज्ञेयम्।
6. बाहुलकात्, ग्रह्यादेराकृतिगणत्वेन 'आवश्यकाधमर्ण्ययोर्णिनिः' (3-3-170) इत्यनेनावश्यकार्थे वा प्रपूर्वकादस्मात् णिनिप्रत्यये **प्रयासी** इति रूपम्। वस्तुतः प्रपूर्वकादस्माद्घञि, घञन्तात् मत्वर्थीय इनिप्रत्ययेऽपि रूपनिष्पादनं न्याय्यमिति बोध्यम्।

A. '**अथायस्यन्** कषायाक्षः खिन्नःस्वेदकणोल्बणः।' भ. का. 5. 83.

B. 'संज्वारिणेव मनसा ध्वान्त**मायासिना** मया।' भ. का. 7. 6.